

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)
TUTANAK DERGİSİ

15'inci Toplantı
5 Mart 2026 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündemindeki konulara ve bu konularda sunum yapacak kurum ve kişilere ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürü Erden Şahin'in, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının adli, önleyici ve destek birimlerinin çalışmaları hakkında sunumu

2.- Profesör Doktor Hatice Ferhan Odabaşı'nın, internet ve çocuk, dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki etkileri, dijitalde çocukların suça itilme yolları, nedenleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürü Erden Şahin ve Profesör Doktor Hatice Ferhan Odabaşı'nın yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNE YOL AÇAN NEDENLERİN TÜM BOYUTLARIYLA İNCELENEREK
KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ MEKANİZMALAR GELİŞTİRİLMESİ İLE ÇOCUKLARIN TOPLUMSAL YAŞAMA ETKİN
KATILIMLARININ SAĞLANMASI İÇİN YAPILMASI GEREKENLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/1912, 3375, 3376, 3377, 3378, 3379)

-----0-----
15'inci Toplantı
5 Mart 2026 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.10'da açıldı.

Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut, Komisyonun bugünkü gündemindeki konulara ve bu konularda sunum yapacak kurum ve kişilere ilişkin açıklama yaptı.

Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürü Erden Şahin tarafından, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının adli, önleyici ve destek birimlerinin çalışmaları,

Profesör Doktor Hatice Ferhan Odabaşı tarafından, internet ve çocuk, dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki etkileri, dijitalde çocukların suça itilme yolları, nedenleri ve çözüm önerileri,
Hakkında sunum yapıldı.

Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürü Erden Şahin ve Profesör Doktor Hatice Ferhan Odabaşı'nın yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 15.36'da toplantıya son verildi.

5 Mart 2026 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.10

BAŞKAN: Müşerref Pervin Tuba DURGUT (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Mustafa KÖSE (Antalya)

SÖZCÜ: Ümmügülşen ÖZTÜRK (İstanbul)

KÂTİP: Naci ŞANLITÜRK (Ordu)

----- 0 -----

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli katılımcılar ve değerli basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmalar Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun 15'inci Toplantısı için bir aradayız.

Toplantı yeter sayısına ulaştık, toplantımızı açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ

1.- Komisyon Başkanı Müşerref Pervin Tuba Durgut'un, Komisyonun bugünkü gündemindeki konulara ve bu konularda sunum yapacak kurum ve kişilere ilişkin açıklaması

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sayın Komisyon üyeleri, kıymetli misafirler; Komisyonumuz çalışmalarını yürütürken çocukların suça karışmasına yol açan risk alanlarını bütüncül bir bakış açısıyla ele almakta, yalnızca sonuçlara değil suçu doğuran süreçlere, ortam ve dinamiklere de odaklanmaktadır. Günümüzde bu risk alanlarının en hızlı değişen ve en güçlü etkilerinden biri ise hiç şüphesiz dijital dünyadır. Dijitalleşme bilgiye erişim, iletişim ve öğrenme açısından çocuklara önemli imkânlar sunarken aynı zamanda yeni risk alanlarını da beraberinde getirmektedir. Özellikle sosyal medya platformları, çevrim içi oyun ortamları, mesajlaşma uygulamaları ve anonim iletişim kanalları çocukların siber zorbalık, dolandırıcılık, yasa dışı içerik paylaşımı, dijital şantaj ve benzeri suç türleriyle karşı karşıya kalabildiği ya da bu suçların faili hâline gelebildiği yeni bir zemini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle bugün Komisyonumuzda iki önemli başlık üzerinde duracağız. Toplantımızın ilk bölümünde Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nı dinleyeceğiz. Çocukların karıştığı veya tarafı olduğu siber suç türleri, bu suçların istatistiki görünümü, işleme yöntemleri, dijital platformların bu süreçlerdeki rolü ve belki anonimleştirilmiş örnek vakalar üzerinden sahadaki tecrübeler hakkında bizleri bilgilendirecekler. Ayrıca, çocukların siber suçlara sürüklenme dinamiklerine ilişkin yürütülen çalışmalar ve alınan tedbirler konusunda da önemli değerlendirmeler paylaşacaklarını düşünüyorum.

Toplantımızın ikinci bölümünde ise dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki etkilerini akademik perspektifte ele alacağız. Bu kapsamda, aramızda bulunan değerli akademisyen Profesör Doktor Ferhan Odabaşı'nı dinleyeceğiz. Profesör Doktor Ferhan Odabaşı Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dil Bilimi Bölümünden mezun olduktan sonra akademik çalışmalarını Anadolu Üniversitesinde sürdürmüş, eğitim teknolojisi alanında doktora derecesini almıştır. Ulusal ve uluslararası düzeyde çok sayıda bilimsel makalesi, bildirisi, kitabı ve kitap bölümü bulunan Sayın Odabaşı'nın çalışmaları özellikle teknoloji ve sosyal dönüşüm, dijitalleşmenin çocuk ve aile üzerindeki etkileri ile dijital etik alanlarında yoğunlaşmaktadır. Sayın Odabaşı bugün bizlere dijitalleşmenin çocukların gelişim süreçleri üzerindeki etkileri, dijital bağımlılık, çevrim içi risk alanları ve bu risklerin çocukların suça karışmasıyla olan ilişkisi hakkında kapsamlı değerlendirmelerde bulunacak. Aynı zamanda, önleyici sosyal politikalara ilişkin önemli öneriler paylaşacaktır.

Bugün yapılacak sunumların Komisyonumuzun çalışmalarına önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum.

İlk sözü değerlendirmelerini yapmak üzere Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı yetkililerinden Emniyet Müdürü Sayın Erden Şahin Bey'e bırakıyorum.

Buyurunuz lütfen.

III.- SUNUMLAR

1.- Emniyet Genel Müdürlüğü Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürü Erden Şahin'in, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nın adli, önleyici ve destek birimlerinin çalışmaları hakkında sunumu

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'ndan Üçüncü Sınıf Emniyet Müdürü Erden Şahin. Ben 2014'ten beri Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı'nda soruşturma birimleriyle alakalı görev yapmaktayım. Şu anda da Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürüyüm.

Komisyonumuzun sormuş olduğu, istemiş olduğu konularla alakalı önce şöyle bir açıklama getirmek isterim: Bilindiği gibi, Emniyet birimleri içerisinde farklı birimler tarafından, suç soruşturmaları cumhuriyet savcılıklarımızın vermiş olduğu talimatlar tarafından yerine getirilmekte. Siber suç olmasına rağmen yaşı küçük çocuklarla alakalı adli süreçlerin tamamı Asayiş Daire Başkanlığına bağlı Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından yerine getirildi. Bununla alakalı istenmiş olan istatistiki verileri net bir şekilde aktaramayacağımı önceden arz etmek isterim ancak bizim...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bir tek şey sorabilir miyim?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Tabii.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bunu toplantıdan önce de konuştuk fakat hani Siber Suçlar Daire Başkanlığı olarak bu konuda bilgi paylaşımı talep edemiyor musunuz ya da aslında bu bilgilerin sonuçta sizi de ilgilendiren boyutu olduğu için bir ortak havuzda bunun için bir mekanizmanın oluşması gerekmiyor mu ya da gerekiyor mu?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Şöyle söyleyeyim efendim: Şimdi, bütün birimler kendi görev alanıyla alakalı istatistikleri ve yaptığı işlemleri görüyor. Net olmamakla birlikte, ben, aldığım bilgiye göre, sadece siber suç olarak hani...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yok, net olmayan istatistikleri sunmayın da sizin kendi alanınızdaki yaptığınız çalışmalarını dinleyelim.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Ben anlatayım size efendim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tabii.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Şöyle söyleyeyim: Daire Başkanlığımızı öncelikle ben bir size arz edeyim. Daire Başkanlığımız 2011 yılında Bilişim Suçlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı ismiyle kuruldu. Bu, Siber Suçlar Sözleşmesi, Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi akabinde, Meclisimizde onaylanmasıyla birlikte kurulmuş bir daire başkanlığı. 2013 yılında Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak görev yapmaya başladı. Şu anda da İncekteki yerleşkemiz içerisinde çalışmaktayız. Bizim şu anda adli birim olarak, önleyici birim olarak ve destek birimi olarak çalışan faaliyetlerimiz bulunmaktadır. Adli olarak çevrim içi dolandırıcılık şubemiz bulunmakta; nitelikli dolandırıcılık, banka kredi kartlarının kötüye kullanılması, izinsiz kart çıkarma, banka kredi kartlarının bilgi güvenliğinin kötüye kullanılması konularında, yasa dışı bahisle mücadele, 7258 sayılı Kanun'la mücadele, ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun 228'inci maddesinde kumar oynanmasıyla alakalı görev ve sorumlulukları bulunmakta.

Çocuk müstehcenliğiyle alakalı, Türk Ceza Kanunu'nun 226/(3) çocuklarla alakalı olarak, müstehcen görüntülerin yayınlanmasıyla ilgili Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan "NCMEC" isimli bir kuruluşla yapılan protokol gereği oradan gönderilen, sosyal medya platformlarına yüklenmiş olan veya kendilerine gelen ihbarlarla ülkemizle ilgili olabileceği değerlendirilen müstehcen görüntüleri paylaşan şahıslarla ilgili işlemler yapılmakta. Ayrıca, çocukların birbiri arasında, herhangi bir çocuğa yönelik büyükler tarafından yapılmakta olan cinsel taciz içerikli yazışma ve buna benzer hususlarla ilgili TCK 105/(2)'yle alakalı çalışmalar yürütmektedir.

Suç Gelirleriyle Mücadele Şube Müdürlüğümüz vardır. Bakmış olduğumuz, görev alanımıza giren suçlarla alakalı elde edilen suç unsurlarını tespit edip şüphelileri yakalamak için, ayrıca Bilişim Suçlarıyla Mücadele Şube Müdürlüğümüz tarafından Türk Ceza Kanunu'nun 124'üncü maddesinde yer alan haberleşmenin gizliliğini ihlal, Türk Ceza Kanunu'nun 142'nci maddesinin 2/(e) fıkrası bilişim yoluyla nitelikli hırsızlık, Türk Ceza Kanunu madde 239 sırrın ifşası, Türk Ceza Kanunu'nun 243'üncü madde bilişim sistemine girme, 244'üncü madde bilişim sistemini engelleme, verileri yok etme, bozma, 245/(A)'da bulunan yasak cihaz ve programlar ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'yla alakalı görev ve sorumluluklar içerisinde bu suçlarla mücadele etmektedir. Bizim 17 başlık altında bakmış olduğumuz suçlar var. Bunların haricindeki suçlarla alakalı soruşturma birimimiz değil, önleme birimimiz tarafından internet ortamında gerçekleşen konularla alakalı yapmış oldukları sanal devriye faaliyetleri esnasında herkesin görebileceği, herkesin tespit edip yapabileceği konularla alakalı eğer bir suç içeriği olduğu değerlendirilen bir husus varsa, buna büyük de karışsa küçük de karışsa ilgili bulunduğu ile göndermekle mükellef bir çalışma yürütülmekte. Öncelikle, tabii, kendi görev alanımıza giren hususlarla alakalı çalışmalar yürütüyor.

Adli Bilişim Şube Müdürlüğümüz bulunmakta, bu yapılan çalışmalarda, operasyonlarda ele geçirilen dijital materyallerde daha fazla delile ulaşmak, suç organizasyonlarını ortaya çıkarmak için çalışmalar yürütmekte ve destek birimlerimiz bulunmakta bu şubelerimize yardım eden.

Eğitim Şube Müdürlüğümüzün çocuklarla alakalı yapmış olduğu "SİBERAY" isimli, 2020 yılından itibaren başlattığımız SİBERAY isimli çalışma, sadece çocuklara yönelik değil, 7'den 77'ye bütün vatandaşlarımıza yönelik, öncelikle bilinçli, güvenli internet kullanımı, internette kendileri nasıl güvenli olurlar, okul çağındaki çocuklarımız olsun, büyüklerimiz olsun, bunlarla alakalı. Millî Eğitim Bakanlığıyla yapmış olduğumuz protokolle, 2020 yılından itibaren başladığımız bu çalışmada şu anda 54 ilde 150 okulda SİBERAY kulüplerimiz bulunmakta. Burada okul çağındaki çocuklara daha önce Millî Eğitim Bakanlığında onay alınmış sunumlar gösterilmekte ve çocuklar kendilerini nasıl güvenli hissederler, bu ortamlara nasıl dikkat edilmesi gerektiğiyle alakalı çalışmalar yapılmakta. Ebeveynlere göre, yaşlara göre, bütün her şeye göre hazırlanmış sunumlarımız var. Bunlar SİBERAY'ın kendi sitesinde de indirilebilir şekilde bulunmakta.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Pardon, "SİBERAY" dediğimizde daha ziyade eğitim faaliyeti mi anlamamız gerekiyor?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Eğitim faaliyeti. Eğitim, bilgilendirme...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - On-line bir tarama falan yapmıyor yani. Aslında biraz çocukların ya da bireylerin inisiyatif almasına yönelik kendilerini korumak adına.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Doğrudur efendim. Nasıl yapmalarıyla... Öncelikle zaten kendi tedbirlerini alırlarsa bu alanda güçlü olacaklarıyla alakalı...

Geçen sene yapılan çalışmalarda 15 milyon 213 bin 248 kişiye ulaşılarak hem suçlarla alakalı...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kaç kişiye dediniz pardon?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - 15 milyon 213 bin 248 kişi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, ölçme ve değerlendirmesi yapılıyor mu bunların davranış değişimine sebep olup olmadığı ya da farkındalığı ne oranda artırdığına dair?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Bununla alakalı herhangi bir şeyimiz bulunmamakta. Sadece ulaştığımız kişilerle alakalı çalışmamız bulunmakta.

Şöyle arz edeyim ben: SİBERAY faaliyetleriyle alakalı izleme yapılmıyor ancak Önleme Şube Müdürlüğümüzde, biraz önce bahsettiğim Önleme Şube Müdürlüğümüzde 7/24 orada çalışan sanal devriyelerimiz tarafından sürekli olarak bu alanda oluşabilecek bütün suçlar, öncelikle, dediğim gibi, biraz önce arz ettiğim 17 suç, daha sonrasında da bütün vatandaşlarımızın karşısına çıkabilecek, görebileceği, internetten buradaki suçları görüp onlarla alakalı ilgili savcılıklara bildirmek üzere çalışmalar yapılmaktadır.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Siz sanal devriye vazifesini görüyorsunuz ve ilgili ihbarlarda bulunuyorsunuz. Savcılığa suç duyurusunda mı bulunuyorsunuz?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Savcılığa suç duyurusunda bulunmak için il birimlerimize gönderiyoruz. Konu, biraz önce de söyledim, çocukla alakalı bir konuya bu ildeki Asayiş Daire Başkanlığına, ildeki çocuk şubeye gönderiliyor.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hani benim şahsen anladığım, misyondan ziyade, sizin görev alanınız daha ziyade böyle bir şey, tarama yapmak ve ilgili birimleri yönlendirmek şeklinde mi?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Şu an internet alanında diğer birimler kendi siber devriyelerini tam manasıyla bizimki kadar efektif kullanacağı döneme kadar onlara yardımcı olmak.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Anladım.

Daha sonra vekillerimizin de görüşleri ve soruları olacak ama sanıyorum bu kadar sizin aktaracaklarınız.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Doğrudur efendim, genel manada yaptığımız çalışmalar bu şekilde.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - O zaman mikrofonu sayın hocamıza uzatalım.

Sayın Ferhan Odabaşı, buyurunuz lütfen.

2.- Profesör Doktor Hatice Ferhan Odabaşı'nın, internet ve çocuk, dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki etkileri, dijitalde çocukların suçta itilme yolları, nedenleri ve çözüm önerileri hakkında sunumu

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Ben özellikle alçak sesle konuşuyorum. Yılların verdiği alışkanlıkla -lütfen beni uyarın- amfilerde mikrofonsuz konuştuğumuz için yüksek sesle ve genellikle de biraz haddimi aşarak, süremizi aşarak, böyle biraz uzun konuşma taraftarıyız.

Sürem ne kadar Sayın Başkan, onu da alayım?

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yirmi dakika aslında ama sizin için...

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Beni lütfen uyarın, ben de kendimi...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çünkü birinci sunumumuz kısa olduğu için oradan bir beş dakika aktaralım.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Bir de ben çok güzel konuşurum yani "Hiç susma." diyeceksiniz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, biliyoruz, biraz da onun farkında olarak tabii...

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Çünkü en önemli özelliğimi söylemediniz.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bunun çok farkındayız Hocam.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Burası da milletin evi olduğu için ve Türkiye'den, her yerden...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, bir artı beş dakika daha yazdık size.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Sağ olun.

Saygıyla selamlıyorum.

Kayseri'den bahsetmedik, ben Kayseriliyim ama ailem çok karışık, onun için bütün her taraftan burada birisi vardır; annem Amasyalı, babam Uşaklı, kayınpederim Sivaslı, kayıinvalidem Trabzonlu, eşim Samsunlu, çocuklarımdan biri Kayseri'de, biri Eskişehir'de; Allah yolumuzu Eskişehir'e düşürdü ve artık Eskişehirliyiz çünkü ömrümüzün en uzun zamanını orada... Çok güzel eğitim alan bir özürü evladımızla ve ondan sahip olduğumuz torunlarımızla mutlu bir yaşamımız var Eskişehir'de efendim. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu işle iştigal ettiğim zaman, 2000'li yıllarda ben ilk çalışmamı yaptığımda internet ve çocuk konusunda, çok eleştiri aldım. Kimden eleştiri aldım? Öğretim üyesi arkadaşlarımdan. Bana takıldılar, dediler ki: "Hocam, ne işin var çocukla? İnternet, çocuk, ne alakası var?" Çünkü internet o zaman için askeriyede başlamış, Türkiye'ye ODTÜ gibi böyle ağırlıklı bir kurumdan gelmiş fakat İngilizcem çok iyi olduğu için ben yurt dışı yayınları takip ediyordum ve oradan bir dolu şeyi görüyordum, yani neler olabileceğine dair bir vizyon geliştirmeye başlamıştım, zaten çok da sürmedi yani. Belki baktığınız zaman tarih olarak çok sürebilir ama bizim ilk vakayı görmemiz 2009'lar, 2010'lardır; Türkiye'deki ilk suç -Elâzığ Milletvekilimiz varsa burada Elâzığ'daki olayı hatırlayabilir- Elâzığ'da birer sokak arayla internet kafede chatleşmeye başlayıp, dijitalleşme maceralarına başlayıp ama hırslarını alamayıp birbirleriyle ayrı

sokakta oturan iki arkadaşın aynı sokakta buluşup birbirlerini bıçaklamasıyla başlamıştır. Birisi vefat etmiştir, birisi hapse girmiştir. Şu anda ne durumda hapiste olan bilmiyorum. Türkiye'nin ilk suç olarak duyduğumuz vakası budur.

Yurt dışından -tabii, o zaman internet bu kadar yaygın falan değil yani bize her şey şu anki gibi anında gelmiyor; ben şu anda mesela şaşırıyorum neler var diye- o zaman ilk gelen şey Amanda Todd olayı; 17 yaşında Kanadalı bir kızın internet üzerinden tanıştığı ve kendisini daha sonra taciz eden... O da çok garip bir tesadüf, Türk asıllı Hollanda vatandaşıdır; o rahatsızlıktan dolayı kızın intihar etmesidir ve bu Amanda Todd olayı -internetten açıp bakabilirsiniz- büyük bir vaka olarak... Çünkü internetten, böyle suçla ilişkilendirilen, bugünkü gibi öyle gınaşırı bir şey duymuyorduk ama ilk suçla ilişkilendirilen olay olduğu için bu vaka, ağır bir vaka olarak gündemde yer almıştır.

Şimdi, başlarken bir şeye de dikkat etmek istiyorum. Ben aslında dijital karşı bir eğitim teknolojisi hocasıyım çünkü teknogerçekçiyim ben, teknofobik değilim veya teknokolik de değilim, yani ne aşığıym ne korkağıym ama gerçekçi açıyla baktığıym zaman benim şöyle bir ortamda sunu vermemi sevmiyorum mesela, sınıfta sunu vermeyi sevmiyorum; yapay zekâyâ karşıyım, yapay zekâ kullanmıyorum, kendi kendime kitaba el bastım bakmayacağıym yapay zekâyâ diye, retçiyim o konuda ama bütün olanları da maalesef tüm açıklığıyla yorumlayabiliyorum. Dijitalleşme dediğimizde dijitalleşmeye her aşamada farklı bakılıyor, onu bir göz önüne almamız lazım. Sayın Hocamın baktığı dijitalleşme ile benim baktığıym dijitalleşme bir değil; Sayın Turkcell Başkanının -ben Ali Taha Koç Hocayı tanıdığım için ona söylüyorum ama- dijitalleşmeye baktığı gibi değil, Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisinin dijitalleşme baktığı gibi değil; ne kadar bant, kaç şey nedir, öyle bir şeye bakmıyorum; ben toplum üzerindeki etkileşim açısından bakıyorum çünkü bu ilgiyi ilk günkü heyecanıma borçluyum. 2010 yılında burada yaptığımız bir oturumda bağımlılık konusuna çağırılmışlardı. O zaman da ben bağımlılık çalışmadığım için -ömrümce çalışmadım- ben de başka konuları konuşmuştum internetle ilgili. Sonra internet araştırma komisyonuyla daha çok çalıştık birlikte.

Şimdi, şuna bu açıdan baktığınız zaman, öbür dijitalleşmede olmayan bir şey dikkati çekiyor: İnsan. Bakın, biz farklı olarak neyi alıyoruz gözümüzün önüne? İnsanı alıyoruz ve maalesef, insanın olduğu her yerde de insan zaafırları birlikte geliyor. İnsan zaafırlarını kolaylaştıran bir ortam olarak biz bakıyoruz dijitalleşmeye. Zaafırlarını kolaylaştır, dijitalleşme çok güzel bir şey, ne kadar hoş kullanım alanları var; ne kadar güzel sizi uzakta, görmediğiniz sevdiğinizle buluşturuyor. Bir makaleyi biz aylarca bekledik. E-mailler ilk açıldığında ben hiç unutmuyorum "Aman, bakacaksın, bulacaksın." dediler. Michael Albright diye bir adamın şeyini istiyorum, başka makaleleri var mı acaba diye, Michael Albright'ı girdim ki 149 tane Michael Albright... Bana ayrılan randevu süresi o kadar değil, onlara tek tek bakacak kadar.

Şu anki rahatlık, şu an akademisyenlerdeki rahatlık, okuyan çocuklardaki rahatlık, bakın, bir zaafa dönüşürse eğer -şimdi onu görmeye başlayacağız yapay zekâyâ birlikte- nelere yol açacak? Şimdi, bizim baktığımız açıdan baktığımızda, efendim, Türker Hocamlar bağımlılık açısından bakıyorlar, başka doktorlar var, bağımlılık açısından bakıyorlar. Ben o açılara hiç giremiyorum, ben onun eğitimi değilim; beni şu ilgilendiriyor, özellikle bu konu için hazırlanırken şuna çalıştım: Biz, suçun mağduru olandan suçun faili olana nasıl geçtik bu aşamada, dijitalleşme aşamasında? Bizim, önce hep mağdurlar vardı, "dolayısıyla" olan çocuklar vardı, şimdi "nedeniyle" olmaya başladı suçlar. Yani bu suçları biz... İşte, kimliğini saklayan birisi dolayısıyla çocuğu taciz etme, çocuğu takip etme gibi, efendim, kimliğini saklayan insanlar dolayısıyla çocukları dolandırma gibiyken nasıl oldu da çocuklarımız bu tarafa geçtiler? Buna baktığımız zaman, toplum olarak düşünmemiz gereken bir şey var: Biz siber suçlardan mağdur olacağız zannediyorduk. Türkiye'nin bu gelişimci ruhu, bu bir kalktı mı bir defa oturamayan tabiatı, böyle bir tıynetı vardır Türk milletinin. Biz şimdi öyle bir atladık, girdik ki bu sistemin içerisine, bizi durdurabilene aşk olsun. Yani bizim Batı kadar bunların içinde olmamız lazım diyoruz ama bizim çocuklarımız akıllı, her tarafa girdiler. Bizim gençlerimiz hırslı, her şeyi öğrenmek istediler. Ha, bunları yaparken de insan eğer yürürse bir yerde düşebilir; yürümezseniz, böyle oturursanız köşede, her tarafınız tutulur, otursunuz. Yani bir şeyleri yapmanın riskini yaşıyoruz şu anda. Bu çocuklarımızı da suçlayamıyorum çünkü bunlar bunu yapmak istiyorlar. Ben derslerimde öğrencilerime şunu mesela anlatırım: Her şeyden korkan çok titiz bir ev hanımı güzel bir yoğurt mayalayamaz çünkü "Yoğurdu alacağım. Sütçüyü kim bekleyecek? Kapıya döküldü. Süt taşarsa ben onu yapacağım? Ya dibini tutarsa, bilmem ne..." derken ağız tadıyla yoğurt yenmez. Üç beş defa sütü taşıracak, ondan sonra yapacak o yoğurdu. Şimdi, çocuklarımızı da bir tarafta mazur görmek lazım. Bunlar, yolda giderken gördükleri şeye kapıldılar. Ha, ne oldu? Zaafırları vardı, onlar orada kaldılar. Bir kısmını dijital kumarda kaybettik, bir kısmını dijital oyunlarda kaybettik, bir kısmı da büyüklerin yemi hâline geldi. O pis dünyanın... Bugünlerde yine çok karşımıza çıkan, temcit pilavı gibi daha da çok çıkacak çünkü insanlar açıklandıkça onların yüzünden o pislige biz tekrar maruz kalıyoruz aynı şekilde. Biz bu siber suçlardan korkarken siber suçluları hayli hayli geçtik. Yani, bizim adı suçlar, dedim ya "Hocam siber suçları konuşacak." dediler, ben adı suçları konuşacağım.

Şimdi, bankalar mesela, siber suçlar konusunda... Ben hayranım çünkü siber suçlar kolay. Yani, şey için değil de Hocam, kusura bakmayın ama daha çabuk yapabiliyorsunuz, çözüm getirebiliyorsunuz; siber suçlarda nerede aksaklık varsa orayı buluyor. Mesela, benim çalıştığım banka, bir dolandırıldım, hemen "Hocam, teşekkür ederiz, iyi ki söylediniz." dedi, bana dolandırıldığım parayı geri verdi, onlar hackerlarını değiştirmişler yani hepsinin beyaz şapkalı hackerları var ve buluyorlar sistemde; biz öyle bulamıyoruz, bizde o kadar kolay değil. Yani sosyal bilimler araştırmaları mesela her zaman için fen bilimleri araştırmalarından zordur çünkü pozitif bir bilim olarak anlatmak çok zordur. Bizim bir doktora hocamız anlatıyor, ben o zaman projelerdeyim, BAP Projesi'nde. Bir köpeği öldürüyorlar, Karadeniz Bölgesi'ne koyuyorlar; bir köpeği öldürüyorlar, Ege'ye koyuyorlar; bir köpeği öldürüyorlar, Akdeniz'e koyuyorlar. Şimdi BAP'tan 3 tane doktora tezi çıkıyor, 3 doktora tezi sadece. Bizim öyle olmaz sosyal bilimlerde, üstünde üreyen kurtlara bakacaklar, hangi parazitler üüyor diye, bölgeye göre farklılık var mı diye. Bizim o kadar kolay değil, bizde köpek koyduğun yerde durmaz, şeyi gelir, birileri yer yani toplum bilimleri öyle değil. Toplumla uğraşıyorsanız eğer, bunu her zaman kabullenmeniz lazım, her an değişir yani toplumun... O arada da bazıları maalesef telef olur ama bizim derdimiz bu çocukları korumak, bir şekilde bu işlerden alıkoymak. Onun için, tamamen teknolojik olan suçlar, onlar bilişim suçları ve siber suçlar. Bizim işimiz daha zor, teknolojiyle kolaylaşan suçlar ve buradaki hedef de maalesef zaafırlar. "Çocuklar için bu konularda ne tehlikeler var?" diye baktığımız zaman, bir defa yaşa uygun içeriğimiz yok yani çocukları biz suçluyoruz, bunlar suçlu durumuna düşerler... Eğer,

bakın, şu anda bir tarama yapın, anlık bir şey, Emniyet Müdürlüğü böyle bir tarama yapsın; 17 yaş altı bir dolu çocuk uygunsuz sitelerde çünkü çocukların içeriğe girmelerine izin var, giriyorlar.

Mahremiyet ve sınır ihlali. Bakın, küçük bir şey gibi gözükse sınırlar çok önemli şeydir. Şimdi, trafik cezalarını izliyorum, mesela, trafik cezalarında drift atma cezası var, 140 bin lira. Sizler de vekiller olduğunuz için özellikle burada bunları dile getireyim, böyle fırsatı nerede bulacağım? Şimdi, Allah aşkına, kaç kişi drift atar yolda? De ki ayda 100 kişi drift atsın, ayda bin kişi drift atsın ama ayda 1 milyon kişi dönüş işareti vermeden dönüyor, bu küçücük sınırın cezası yok şu anda açıklananlarda yani sinyal vermeden dönme. Hâlbuki başkası için yaptığımız en önemli şeydir trafikte sinyal verme. Bizim de çocuklarımız için yapacağımız en önemli şey sınır koymadır, sınır koymadık maalesef, çocuklarımızda gittikçe azalan bir sınır oldu. Onu da anlatacağım size birazdan.

Üçüncüsü, manipülasyon ve ikna yoluyla suça itilen çocuklarımız var dijitalde. Çocukları bir gruba ait olma duygusuyla yakalayıp o gruba ait olmanın getireceği avantajları onlara birer lüks olarak sunarak çocukların manipülasyon ve ikna yoluyla suça itilmesi var.

Dördüncüsü, duygusal bağımlılık oluşturma. Bu, yapay zekâyla çok daha tehlikeli hâle gelmiş durumda. Şu anda psikiyatri hocası olan var mı içinizde, psikiyatri doktoru var mı bilmiyorum ama psikiyatristlerin bir kısmı bununla uğraşıyorlar çünkü oradaki bir sanal karakterde, bir avatarda huzur bulan çocuklarımız olacak, evdeki kavgadan kaçan ve de cinsel tercihleri bu yüzden etkilenen ve hemen etiketlenen çocuklarımız olacak; bunlara da dikkat etmemiz lazım.

Beşincisi, dezenformasyon çağındayız, hakikat sonrası çağdayız yani bu çağın en kötü özelliği doğru ile gerçek karışmış durumda, ayırt edene kadar veya kendinizin haklı olduğunuzu ispat edene kadar çok süre geçiyor, çok vakit geçiyor. Bu da başka bir sorundur ve bu yanlış bilgi, kafa karıştırmadan, algoritmaların değişmesinin kafa karıştırmamasından ve çocukların o körpe zihinlerinin bu algoritmaların etkisinde kalmasından dolayı bir başka nedendir suça itilme.

En son olarak da verdiğim, belki de en önemli olarak size açacağım dediğim ailelerin kontrolünün azalması. Biz oturuma başlamadan evvel Sayın Başkanla ayaküstü konuşmamızda ben dedim size "Orada bahsedeceğim ben de." diye. Şimdi, bizde toplumsal bir gelişme olarak ne oldu? Kadınlarımız iş hayatına atıldılar, hemcinslerimiz için çok güzel bir olay, muhteşem bir olay fakat aynı oranda onlar için toplumsal refahı geliştiremedik. Onun için, bu bayanlar, eğitimi alanlar, benim etrafımda bildiğim, mühendisler, avukatlar, doktorlar, bunlar iş hayatına başladıklarında bakıcı olarak kendilerine okuma yazması olmayan bayanları buldular, köylerinden bayanlarını getirdiler, cahil bayanlar geldi baktı bizim çocuklarımıza. Onlarda bilgelik vardı ama bilgi yoktu, onlar bilgelikle bir dolu işi hallettiler ama bilgi yoktu, ne yapacaklarını bilmeden, nasıl davranış geliştireceğini bilmeden çocuklarımızı büyüttüler; kendi çocuklarını büyütmediler ama bizlerin çocuklarını büyüttüler. Bizler onlara duacıyız çünkü biz o arada çalıştık, kariyer aldık, ilerledik falan ama baktığınız zaman, Türkiye'de bu bir kırılma noktasıdır. Bakın, jenerasyon kurulurken... Bu Ajzen'ler, efendim, "Generation I"lar falan, bu şeyi yapan bayanın adı gelmedi şimdi aklıma, meşhur bu, Ajzen teorisini falan yapan bayan; o 2010'u buluyor, "2010'da telefonlar geldi, Amerika'daki kırılma onunla oldu." diyor. Bizim kırılmamız telefonla değil, bizim kırılmamız evlerimizde çocukları emanet ettiğimiz bu insanlarla başladı. Onları kötülemek için, aşağı görmek için demiyorum ancak bizdeki sosyal kırılma burada başladı, buna dikkat etmek lazım; bir.

İkincisi: Amerikalılar bize ne söylerse... Yıllarca o kadar Batı orijinli yaşamışız ki Amerika bize ne söylerse onu yaşadık biz. Yani neyi yaşadık? "Aspirin iyi." dediler, aspirin aldık, sonra dediler ki: "A, aspirin çok tehlikeli, özellikle gripte alırsanız çok felaket." Aspirini kestik. Sonra dediler ki: "Aspirin kan sulandırıyor, her gün birer tane almanız lazım." Aldık. Amerikalılar dediler ki: "Çocuklarınızı birey olarak yetiştirin, ayrı yataklarda yetiştirin." dediler, attılar kendileri çocuklarını dışarıya, çocukların hepsi manyak oldu, onlar aile yataklarına geçtiler, biz çocuklara ayrı odalı ev derdine düştük. Yani şimdi, bu yaşadığımız olaylar, toplum olayları bizde ailenin çocuk üzerindeki kontrolünü değiştirdi; bunu her bünye kaldıramaz, Amerika kaldırılabir, biz kaldıramayız. Biz çocuğumuza düşkün aileleriz. Şimdi, mesela şöyle bir şey yapıyorlar: "Sözleşme imzalsın." Ne sözleşmesi kardeşim ya! Biz de Türkiye'de doğduk, büyüdük, hanginin sözleşmeyle büyüdünüz Allah aşkına, benden daha gençsiniz hepiniz? Yani kim sözleşmeyle büyüdü Türkiye'de de siz burada "İnterneti şu kadar kullanacağım, cep telefonunu bu kadar kullanacağım." diye sözleşme yapacaksınız? Bu, Batı'nın bireyci toplum dayatmasıdır yani bunda anlamayacak bir şey yok. Bizim öyle değildir ki, biz canım canımdan anlarız, sarılarak anlaşırız, kucaklaşarak, öpüşerek. Bizim kadar çok öpüşen bir başka cemaat var mı? Ha, öpüşmeniz de gitti elinizden, o da başka, sapık oldunuz çünkü Amerika dedi yine aynı şekilde. Yani böyle mucuk mucuk bir aile yapımız vardı bizim birbirimizle, büyük ailemiz de böyleydi, küçük ailemiz de böyleydi. Biz Amerika'ya uyduk ve bir dolu değerimizi kaybettik. Yani şimdi bunları yeni anlıyoruz, bana da demeyin ki "Sen de her şeyi biliyordun da niye..." Ben de her şeyi bilmiyordum, ben de yavaş yavaş öğreniyorum ve öğrendikçe kendime şaşarak öğreniyorum. Ben konuşurken mesela, bana arkadaşlarım şöyle diyorlardı, daha AK PARTİ yok o zaman, muhafazakâr bir parti yok yani: "Sen çok muhafazakârsın Ferhan." Muhafazakârım da, neyim? "Tutucusun." Yani yobaz mıyım? "Yok, yobaz değilsin de onun gibi bir şeysin. Herhâlde Kayseri'de büyüdüğün için böylesin."

AYŞE BÖHÜRLER (Kayseri) - Sataşma var.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Muhafazakâr olmak iyidir.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Sataşma var; yoktunuz, demin de sataştım Kayseri milletvekillerine.

Bana öyle dediler, "Kayseri'de büyüdü, sen onun için..." Ben Kayseri'de büyüdüm ama benim annem yıllarca Ecevit'in partisinde kadın kollarında çalıştı, yok, bilmem yardımseverlerde çalıştı, bir şey yaptı ama ben onları gördükçe hepsinden tiksindim, hiçbir gruba ait olamadım. Ömrüm boyunca ne bir derneğe girebildim ne bir gruba girebildim ne bir partiye girebildim çünkü her yerdeki insan zaafını gördükçe tiksindim bütün işlerden yani nefretim geldi. Yardımseverlere pirinç gelmiş, orada çalışan bir gönüllü bayanın "Ya, bu pirinç çok güzelmiş, bundan eve de birer kilo alalım." demesini duyduğum için nefret ettim. Kızılayda -benim annem çok giderdi öyle yerlere- birinin "Şu gelen çarşaf o kadar -şimdi Kayserice bir laf söyleyecektim, ağızdan kaçırmayayım- sağlam ki bunlardan eve de alsak birer tane ya, dolu gelmiş." Bunları duyduğum için nefret ettim. Onun için de belki bu konulara bu kadar açık gittim yani üzerine gittim bazı şeylerin. Olan şey kötü oldukça nereden oluyor, niye oluyor; bunlara gittim. Şu anda size anlatacak bir dolu hikayem var ama süremi doldurdum. Yani çocukların suçlu olması için bütün yerler açık, bütün mecralar açık ama bunun içerisinde -her gittiğim programda da söylerim bağımlılık çalışmadığım için- bir tek şeyden hâlâ korkarım: Şu, en son duyduğumuz,

öğretmenimizin ölümü, duyduğum çocuk... Duymama gerek yok, ben o çocuğu görsem zaten -bir öğretmen kimliğiyle- o çocuğun ruh hastası olduğuna inanırım. Bazı şeyleri, sap ile samanı karıştırmamak lazım. Yani beni yıllar önce bir programa çağırılmışlardı -her yerde bunu anlatırım- Esra Ceyhan diye sabah programı, orada şeyi anlatacaklardı, internetten gelen kötülükler. Birine peruk takmışlar, kocası onu aldatmış, o kocasını aldatmış; onu anlatacak. Bir de çocuk gelmiş, başını duvarlara vuruyor, çocuk bağımlıymış. Ben çıkmam bu programa dedim yani içim, ruhum kötü oldu. Benim ülkem bunları gösterecek yer mi? Yani o çocuk, bir baktırın, bağımlı da mı böyle oldu, yoksa böyle olduğu için mi bağımlı oldu? Biz bu neden-sonuç ilişkisini araştırmıyoruz. Bizim burada bir sıkıntımız var, zaafımız var.

Bir de yine bir şey daha söylemek istiyorum. Bakın, hepimiz toplumumuz için çalışıyorsunuz. Toplumda şöyle bir olay var, ben şuna benzetiyorum... Tıp doktoru olan var mı içinizde acaba? Atıyor gibi durmayayım da yani ben tıpcı değilim ama... Hocam, ben akalazyaya diye bir hastalıktan muzdaribim. Ama bu akalazyanın adı konana kadar adım deli kadına çıktı. Çünkü biz hafta sekiz, gün dokuz eşimle doktora gidiyoruz, kalp krizi geçiriyorum ben. Orada bakıyorlar, hiçbir şey yok. Hormon testi yapıyorlar, dilaltı hapi veriyorlar; bir sakinleşiyorum. En son bana teşhis konuldu. Teşhis de...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Doktorlar geldi Hocam.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - İyi olacak hastanın doktor ayağına gelir. Ben, hoş, iyi oldum Allaha şükür de.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) - Hem de Elâzığlı.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Deminki Elâzığ şeyini anlatırız sonra Hocama.

Şimdi, ben yıllarca böyle gittim, en son bana "konversiyon hastası" dediler. Neymiş konversiyon dedim. "Sizin aslında başka derdiniz var da siz buna vuruyorsunuz işi." dediler. Yani "Kocanızla aranız iyi mi?" Ben de o gün eşimle kavga etmişim mesela, tesadüf, ederiz yani eşimle. Bundan mı oldu? Komşu bana böyle baktı, bundan mı oldu derken başka tetkikler falan geldi ve bana bir şey dediler Sayın Doktorum, dediler ki: "Sizdeki bu olan olaylar, yansıma ağrısı. Bu, yansıma rahatsızlığı." Ne yansıma? "Bir organ bir şeyden etkilenirse çevresindeki yakın bir organ da ondan etkilenir. Sizin burada yemek borusu iyice sıkışınca..." Hiçbir şey yemeyince anlaşıldı zaten. Ama o zamana kadar hasta olmadığımı ispat edeceğim diye canım çıktı.

Yani bakın, burada bir şeyler sıkışıyorsa eğer dijitalde, burada bir sorun oluyorsa toplumun başka yerlerine bakmak lazım. Bunlar yansıma ağrıları. Her şeyi dijitalleşmeye vermeyelim yani. Dijitalleşme kötü bir şey değil, güzel bir şey, bir dolu avantajıyla beraber geliyor, kolaylıklarıyla beraber geliyor ancak ne var ki toplum olarak buna hazırlıklı olmamız gereken konularla geliyor. Kadınlar çalışsın mı? Kreşleri çoğalt. Ben gördüm, herkes erken yaşta evleniyor. Norveç'e gittik, Danimarka'ya gittik; çocuklarını bisikletin arkasına koyuyorlar, geliyorlar okula. E, bu çocuklar ne olacak bu kadın derse girince? Kreşi var, yuvası var. Bizim de onların olsun, biz de güzelleşelim, ne oluyorsa bunları yapalım; annelik yapalım, babalık yapalım. Aileyi kaybettik özellikleriyle, şimdi baş edemiyoruz bir dolu şeyle.

Benim söyleyeceklerim... Süremi doldurduğum için bu kadarla bitiriyorum ama sorulara cevap verebilirim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, söylemeyi arzu ettiğiniz ve önemseydiğiniz şeyler varsa ekleyin lütfen ama zaten sayın vekillerimiz hem görüşlerini hem de sorularını ileterek bu mevzuyu biraz daha derinleştirecektir.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Tabii.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sorular soruldukça sizin söyleyecekleriniz de olacaktır. İsterseniz tamamlayın.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Tabii, soruları alabilirim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Sorulara geçelim mi?

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Geçelim. Çünkü sorular geldikçe de daha güzel açıklayabilirim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Tamam. Evet, böyle, karşılıklı müzakere şeklinde de devam edebilir.

O hâlde söz taleplerini karşılıyorum.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Bilişim Suçları ve Çevrim İçi Dolandırıcılıkla Mücadele Şube Müdürü Erden Şahin ve Profesör Doktor Hatice Ferhan Odabaşı'nın yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Kıymetli Mühip Kanko Vekilimiz, buyurun lütfen.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Önce, akalazyaya tanısını ne zaman aldınız, onu söyleyin isterseniz, oradan gidelim.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Akalazyaya tanısını bir buçuk sene sonra aldım çünkü yeme bozukluğu başladı, yutamadım.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Kaç yıl önce?

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Öyle zor sorular sormayın Hocam, ben 70 yaşına gelmişim, öyle şeyleri hatırlayamıyorum. Oldu, bitti. Kadir Bahar diye muhteşem... Tavsiye ederim, Ankara'da Kadir Bahar, gastroenterolojide sıkıntısı olanlara. ben Eskişehir'den buldum, geldim. Onunla beraber bir baypas gibi balonla dilatasyon şeyi yapıldı, çok şükür iyiyim.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Bir kez mi yapıldı?

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Bir kez yapıldı; şanslıyım, daha fazla yapılanlar varmış.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Geçmiş olsun, geçmiş olsun.

Akalazyaya tanısı, tıp dersine girmeyeyim, hocam da burada ama...

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Konuşun Hocam, çok önemli bir hastalık.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - ...geçmişte tanısı çok zor konulan şeylerden biriydi, artık görüntüleme yöntemleri, endoskopik yöntemler arttığı için şimdi o kadar zor değil, gerçekten "özofagus" dediğimiz o yemek borusunun genişlemesiyle karakterize bir şey tabii. O geçmişteki tanı yöntemleriyle ilgili bir şeylerdir yoksa orada hekim arkadaşlarımızın suçu yoktur yani onu bir defa... Hekim olmasaydık belki arkamızdan atabilirdiniz ama ben burada olduğum için atmadınız, teşekkür ediyorum.

Şimdi, benim birkaç sorum olacak. Tabii, her 2 misafirimize de öncelikle hoş geldiniz diyorum, sunumlarınız için teşekkür ederim.

Ferhan Hocam, hem eğitimcisiniz hem bilişim sistemleriyle ilgileniyorsunuz, bir öğretmensiniz, önce size sorayım: Okullar suça sürüklenen çocukların oluşumunu engellemek için ya da bunu erken fark etmek için ne yapabilir? Yani öğretmenlerimizin özellikle dijital pedagojik formasyonları nasıl? Yani her öğretmenimiz bilgisayarla çalışmayı bilmiyor mesela. Son dönemlerde okullarımızda akıllı tahtalar var, onlarla çalışıyorlar ama herkes cep telefonu ile ilgileniyor ama kimse bilgisayarda bir sunum yapmayı -herkes diyeyim, çoğunluğu demeyeyim ama- bilmiyor. Dolayısıyla, bu konuda öğretmenlerimizin dikkati, önleyici faktörü yeterli midir?

Bir de son günlerde can yakıcı on-line cinayetler görüyoruz. Maalesef, en son işte, bir öğretmenimiz 17 yaşındaki bir öğrenci tarafından, daha önce bütün uyarılara rağmen -öğretmenimizin öncelikle ailesine başsağlığı diliyorum tabii- öğretmenimizin tüm uyarılarına rağmen "Bakın, bu çocuk gelip bizi de öldürecek." demesine rağmen göz göre göre geldi ve verdiği ifadede de "Bıçağı aldım, çıktım, önüme ilk çıkan kimse onu bıçaklayacağım." dedi ve öğretmenimizi öldürdü. Dolayısıyla, Türkiye'de suça sürüklenen çocuklarla ilgili bir yetersizliğimiz olduğunu düşünüyor musunuz? Bu konuda cevabınızı bekliyorum.

İsterseniz diğer misafirimize de soruyu sorayım, nasıl istersiniz bilmiyorum ama.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Buyurun, sorun Hocam.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Şöyle; siber suçlarda çocuklar en çok nasıl siber suç işleyip hangi suçlara karışıyorlar, bu konuda bir tespitiniz var mı? Bir istatistik vermek istemediniz ama ya da bilginiz de yok belki yani hangi suçları işliyor çocuklar? Yani ağırlıklı olarak tabii, işte, biz biliyoruz, kumar oynuyorlar, pornografik sitelere giriyorlar, tehdit, şantaj, bunları yapıyorlar ama en fazla hangi çocuklar var ve hangi yaş aralığında daha çok oluyor bu? Yani ilkokulu bitirmiş bir öğrenci hemen suç işleyecek pozisyona geliyor mu ya da erişkin yaşına yakın yaşlarda mı daha çok oluyor, bunu bir öğrenmek istiyorum.

Bir de bunun konuyla bir ilgisi var mı? Yani siz Emniyette görevli bir devlet görevlisi olarak, ya işte, Ankara'da şu, şu, şu diye -belki isim veremeyebilirsiniz ama- ekonomik açıdan, sosyal açıdan birtakım gettolaşmış yerleri daha çok adlandırabilir misiniz bu konuda?

Bir diğeri de bu dijital suçlar. Bildiğimiz böyle çok uygulama var, Roblox var, bilmem ne var, bir sürü şey var; bunlardan en fazla hangisinde ortaya çıkıyor acaba, bu konuda bir şeyiniz var mı? Çünkü son zamanlarda bazı milletvekili arkadaşlarımız benim eleştirilerime rağmen bazı oyun platformlarının açılması konusunda çok fazla baskı yapıyorlar, acaba bu konuda bu kullandığımız platformlardan daha çok hangisi yapılıyor?

Bir de siz SİBERAY'dan bahsettiniz, 15 milyon kişilik bir aile topluluğundan bahsettiniz, 15 milyon kişinin bundan yararlandığını söylediniz; bunlar ailelerle birlikte öğrenciler mi yoksa sadece öğrenciler ve okul içinde görevliler mi ya da tüm toplum mu, bunu öğrenmek istiyorum.

Yapay zekâ meselesi; son zamanlarda yapay zekânın gelişmesi suça katılmayı daha artırdı ya da çocuk yapay zekâ aracılığıyla ya bu çocuk suça meyilli, bunun önlemini almak için öncelikli, prodromal ya da ne diyeyim, önleyici bir faktör olarak ortaya çıkabilir mi, bunu öğrenmek istiyorum. Yapay zekâ hem belki bunu provoke edebilir ama aynı zamanda bu çocuğun davranışlarından acaba bizlere, aileye ya da bilişim sistemine bir geri bildirimde bulunabilir mi? "Bakın, bu davranışlar bu çocuğun şöyle, şöyle, şöyle yapılarını gösteriyor dolayısıyla bu çocuğa önlem alınması gerekir." gibi bir işaret verebilir mi?

Bir de yaşı sordum ama çocuklarda bu suça sürüklenme yaşının ortalaması gittikçe daha mı düşüyor acaba? Dijitalleşmeyle birlikte cep telefonuna ulaşım, bilgisayara çok rahat ulaşım acaba şeyleri artırıyor mu yani yaş ortalamasını daha mı aşağıya çekiyor? Bu konularda cevaplarımı bekliyorum.

Teşekkür ederim.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Şimdi, Hocam, özellikle eğitim açısından baktığımız zaman okullarımızın çok türlü zaafı var. Yani ben bunu 2010'daki araştırma komisyonunda... Ben o zaman bilmiyordum tutanakların böyle yazıldığını, bir tutanak olduğunu bile bilmiyordum, internette bulabilirsiniz benim konuşmalarımı. O zamanki asabi konuşmalarım bugün de hâlâ geçerli. Bu sistemimiz için, eğitim sistemimizin, 2010, on altı sene geçmiş, geniş getiriyor gibi aynı şeyi söylüyoruz, düşünce gevişi... Yani bir defa eğitim sistemimizde bir sıkıntı var, çocuğu bunaltan bir sıkıntı var. Ama bunun içinde öğretmenler en sonda gelir. Niye en sonda gelir? Çünkü öğretmenler bir yerden baktığınız zaman... Siz doktorlara laf söyledirmediniz, ben de söylettirmeyeyim öğretmenlere, ben de iki sene çalıştım öğretmen olarak. Öğretmenler bir yerde baktığınızda bir idarenin altındadırlar, millî eğitim müdürünün altındadırlar ve öğretmen bir terslik yaptığında bunun bulunması çok daha kolaydır. Yani öğretmeni şikâyet edersiniz, bir zaman da şikâyet hattımız vardı hatta. Bu şikâyetinizi yaparsınız ve öğretmen kontrol edilebilir, nasıl istiyorsanız. Biz ailelerle baş edemiyoruz Hocam. Ailelerle mümkün değil baş etmeniz, o çocukların eline telefonları veriyorlar hepsi. Benim de 2 torunum var, benimkiler de 11 yaşında Allah bağışlasın herkesinkiyle. 11 yaşında, sadece kollarında bileklikleri var. Benim çocuklarım kıymetsiz mi? Ama onlar için iyi bir şey değil ki şu eline verdiği telefon. Ama velileri zapt edemiyoruz. "Benim çocuğum okula gidiyor, alacak." Bakın, ben size bunun da istatistiğini şimdiden vereyim: Türkiye'de bu zarar görececek çocuklar en üst kesimin çocukları. Yani şunu ontolojik olarak iletişimden çıkartıp itibar hâline sokan veliler. Bunu çocuklarının ellerine verdiği zaman, en iyisini, zannediyorlar ki en güzel istikbali hazırladılar ona. Hayır. Bu millet aptal mı da bu kadar bu Batı yasaklıyor, getirmeyin diyor şunları? Okulun bir defa ontolojisini kaybettirdiniz yani. Okul güvenilir yerken okula güvenme, öğretmene güvenme, kime güveneceksin?

Sonra mesela WhatsApp'tan, biz her taraftan çıkırıyoruz ya, fotoğraflarını paylaşmayın çocuklarınızın, çocuk fotoğrafları paylaşmayın. Benim en hassas çalıştığım konulardan biridir bu. Veli şikâyet ediyor WhatsApp grubunda "Bütün çocukların fotoğrafı çıktı, benimkinin bugün fotoğrafı yok. Niye benim çocuğum fotoğrafını..." Ya anlatıyoruz, gidiyoruz okullara, kaç kişi anlatıyor yani. Türkiye'de bir tek ben anlatmıyorum, herkes anlatıyor. "...1 denilen olay... Bakın bu ay çok güzel bir dergi çocuk sayısı çıkarttı, çocuk

1. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

özel sayısı çıkarttı. Daha bu sene yani mart ayı sayısında yazıyor "...2, hâlâ "...3 yazıyoruz. Artık bunu söylemememiz lazım yani şu fotoğrafları koymayın oraya. Bir defa şunu söylüyoruz: Daha acil bir şey var mı söylenebilecek, internete girip de çocuk pedofilinin -yani hastası diyordum, pedofil hastası, kızıyorlar "Hasta deyip bunları mağdur gösterme Hocam." diye, artık pedofil diyorum sadece- bu çocuk pedofil lobisinin elinden geçmeyen, filtresinden geçmeyen çocuk fotoğrafı yok; bu kadar net söyleyebilirim bunu. Yani bu pedofil lobisi Türkiye'de -yıllarca BTK'yle beraber çalıştık, biliyoruz yani nerelerde ne olduğunu; İncek'te çok çalıştım, oralardan biliyorum- bugün Elâzığ'dadır, yarın Tokat'tadır, ertesi gün Maraş'tadır, server taşır bu pedofil lobisi yıllardır. Bu pedofil lobisi bütün dünyanın polisiyle, FBI'ıyla, ECPAT'ıyla, efendim MİT'ile beraber çalışılan bir konu. Beraber çalışıldığı hâlde bununla baş edemiyorlar. Bunu söylüyoruz mesela, velilerin umurunda değil. Bu velileri zapt etmek bir iş, aileleri zapt etmek yani bir iş. Ailelerin dijitalleşme konusunda risk algısı sıfır Sayın Vekilim, risk algısı yok. Bu ailelerin, gözü kara bir şekilde, bunların hepsi şey olmuş, tav olmuş ama kendileri de aynı şekildedir. Aileyi bitiren nedenlerden biri olarak verdiğimiz... İşte "ailedeki 51" diye bir şey yaptım ben mesela, onu anlatıyorum. Bir tanesi, verdiği zarar iletişim; ilgiye zarar verdi, itibara zarar verdi, her tarafa yani. Bunu eğer akıllıca kullanmazsanız işte o yansıma ağıması bütün vücudu sardı. Onun için, bizim şeyimizde, öğretmenlerden çok ailelerin düzene getirilmesi lazım.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Şöyle söyleyeyim ben efendim: Şimdi, konuya ilişkin hocamın da öncelikle bazı şeylerine çok katılıyorum, önce onu söyleyeyim. Ben 92 yılında ilk bilgisayarla tanışmış birisiyim, Commodore 64 ama oyuna gittim, oyuna yöneldim, yazılım falan yazmadım. Daha sonrasında, 1995 yılında babam şehit oldu, şehit polis memuru; 1997 yılında Ankara'da polis kolejine girdim, yatılı okulda başladım, 2005 yılında da mezun olarak görevime başladım. Bu yıl içerisinde, 1997'de biz neyi gördük? İnternet kafeleri gördük. Daha öncesindeki dönemde atari salonlarımız vardı. Aynı bu konuyla alakalı; ben evden kaçır, atari salonuna gider, harçlığımla jeton alır, oradaki Mortal Kombat ve benzeri oyunları oynar, orada vakit geçirirdim ama beni oradaki hiçbir ortam kötü bir alışkanlığa itmedi. Burada da benim bazı arkadaşlarım ailesinden uzak, yakını yok, kimsesi yok, ne yaptılar burada? Kahvehaneye gittiler, yaşları küçüktü, kahvehaneye gidip okey oynadılar, burada değişik şeyler yaptılar. Burada yine internet kafeler vardı, CD'yi takıyorsunuz "...4 oyunu kur, strateji oyunları, oyna, geç. Şu anda siber birimindeyim, burada çalışıyorum. Çocuklarımıza baktığımızda, hocamın dediği gibi, bizde farklılık var.

İnternet üzerinden işlenen her suç siber suç değil; hakaretin, tehdidin, şantajın internet üzerinden işlenmesi bunu siber suç yapmıyor; Türk Ceza Kanunu'ndaki karşılığı yine tehdit, şantaj. "Siber" diye bizim ayrı bir yasamız yok. O yüzden, sizin söylediğiniz gibi Vekilim, burada çocuklarla alakalı bir getto, bir bölge, siber suçla alakalı bir şeyimiz yok. Ayrıca, şöyle diyebilirim: Bizim olaylarda gözlemediğimiz binde 3 ya vardır ya yoktur siber suçla karışan çocuk sayımız. Genellikle, hocamın dediği gibi, çocuklarımız "akran zorbalığı" dediğimiz, bu yeni şeylerle kültürümüze giren "siber zorbalık" dediğimiz şeylere maruz kalıyor. Siber zorbalıkta da ne yapıyor çocuklar? Birbirlerini tehdit ediyorlar veyahut beğenmiyorlar, kötü yorum yapıyorlar. Dediğim gibi, bunların karşılığı Ceza Kanunu'na göre farklı birimlerde olduğu için, bizde değil, o yüzden ben sayı veremiyorum. Yoksa hocam haklı yani yeni gelişen şeyde çocuklar bu şekilde gidiyor.

Biz bununla ilgili yurt dışına, İtalya'ya gittik, İtalya'da çocuklarla alakalı ne yapıyor, nedir, ne değildir diye. Onlarda da herhangi bir kanuni düzenleme yok ama onlar da vatandaşı ve aileyi bilinçlendirmek istiyor çünkü dediğim gibi, ben yıllarca internet üzerinde çalıştım, internetle alakalı şey yaptım, şu anda suçla mücadele tarafındayım, etrafımdaki insanlar da aynı şekilde. Sadece bir etken değil. Bir ara, hatırlarsınız, Mavi Balina konusu vardı, ülkemizde bayağı bir gündem oldu. İnternet üzerinde çocuklara yönelik zorlama, bilişim sistemine girme konularıyla alakalı inceleme fırsatı bulmuştuk. Belirtildiği üzere, gerçekten Rusya'da çıktığı gibi bizim ülkemize Mavi Balina konusu gelmedi. Mavi Balina konusu internette bir haber sitesinde tam da çocukların bu tatil dönemine denk gelecek şekilde haber yapıldı, sonra internette yayıldı işte manipülatif olarak buradaki görevler, 13 tane görev, çocuklar bu görevleri kendi aralarında yaptılar. Gerçek Mavi Balina'daki gibi görevi tamamladıktan sonra koluna yapmış olduğu kesik izini çekip birisine atması gerekiyor; böyle bir şey yok. Genellikle baktığımızda, aileleri boşanma safahatında olan çocuklar ailelerinin dikkatini çekmek için ve televizyondan bunları duyduğu için bu tarz şeylere gittiler. Etken çok, haberler çok, sosyal medyanın etkisi çok. Evet, bizler de takip ediyoruz.

Suçların önlenmesiyle alakalı biz şu anda yapay zekâyla ilgili çalışmalar yürütüyoruz. Suç tespitlerinde insan faktörünü tamamen bırakıp, insan faktörünü farklı yerlerde kullanıp, yapay zekânın suçu tespit edip ilgililerine anlık bildirmesi ve oluşan suçun engellenmesiyle alakalı şu an çalışmalar Daire Başkanlığımızda kendi bilişimcilerimiz tarafından yürütülmeye çalışılıyor.

Yaş ortalaması da... Zaten 15 yaşın altındakiler kimlik tespiti yapılıyor, gönderiliyor, bunlara suç kaydı girmiyor; 15 yaş üzeriyle alakalı ancak veriler verilebilir. Dediğim gibi, bizim gözlemediğimizde binde 3 ya vardır ya yoktur.

Ben bu şekilde arz edeyim size.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Teşekkürler.

Sayın Elif Esen Vekilimizin söz talebi var.

Buyurun lütfen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Hoş geldiniz. Sunumlarınız için de teşekkür ediyoruz.

Şimdi, bizim komisyonlarımızın sonunda bir rapor çıkar. Bu rapor da ayrıntılı olarak dinlediğimiz, gelen kurum ve kişilerden süzülen bilgileri, politika ve strateji önerilerini içerir. Bu kısımda, biz, biraz daha, yasal değişiklikler ne olabilir de araştırıyoruz. Sizlere, ikinize de soruyorum: Bu deneyimleriniz doğrultusunda yasal değişiklikler olarak bize ne önerirsiniz?

2. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.
3. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.
4. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

Mesela, az önce, Sayın Müdürümüz, siber alanda yasal boşluk var diye bahsettiniz. Bununla ilgili bize önereceğiniz maddeler, kanun teklifi önerileri neler olabilir, bunu merak ediyorum. Keşke bir sunumla gelseydiniz, ben biraz daha sayısal, istatistikî veriyi sizden görmek isterdim çünkü çok önemli bir alan ve bizi de doğrudan ilgilendiren bir alan. Yapılan çalışmalarda durum tespiti, sorun ve ihtiyaç tespiti ve ardından da bununla ilgili yapılmış çözüm önerileri neler ve o çözümler sonucunda da uygulamalar sonucunda da nasıl bir başarı elde edilmiş? Sizin gibi kurumlardan biz bunları duymak isteriz. Evet, hani bir sayı verdiniz ama o sayı aslında boşluğa atılmış bir bilgi yığını. Kaç kişi yakalayabildi, kaç kişi ondan faydalandı? Mesela bir geri bildirim hattınız var mı, size geri bildirimde bulunuluyor mu bununla ilgili ya da bir stratejik hedefiniz var mı? "Biz şu kadar yıl içinde şu hedefleri yerine getirmek istiyoruz, şu kırılımlar üzerine özellikle çalışıyoruz, şu an şu proje üzerine proje geliştiriyoruz, şu yılın sonunda bitecek." gibi. Çünkü Sayın Hocam akademiden geliyor ama siz bir devlet kurumunu temsil ediyorsunuz ve devlet kurumlarına da biz bütçe döneminde bayağı canhıraş mücadelelerle belli bütçeler ayırıyoruz ve bu bütçeler milletin daralan gelirinden vermiş olduğu vergilerle oluşuyor. Ben biraz daha tatmin edici bilgiler ve ileriye doğru bize de umut verecek bir perspektif duymayı sizden dilerdim. Belki de hani şu anda da yapabilirsiniz veya ilave bir sunum isteyebilirsiniz bizden. Açıkçası sizin sunumunuzu Komisyon üyesi olarak ben çok yetersiz buldum, bunu bildirmek istiyorum.

Hocam, size de teşekkür ediyorum fakat belki şöyle bir eleştirim olabilir: Teknoloji çağına girdik, artık bunun bir geriye dönüşü yok, biz bu makarayı geriye saralım diye bir şey yok. Dolayısıyla, çocuklarımız, evet, bu teknolojiyle hemhâller, biz de öyleyiz. Biz de yıllar içinde teknolojiye uyum sağladık. Ben üniversiteye giderken ilave bir bilgisayar programcılığı dersi almıştım, o zaman iş daha programcılıktı, "...5 biz program yazardık. Ama ondan sonra hayatımıza bilgisayar girdi, ondan sonra hayatımıza ayrılmadığımız cep telefonları girdi. Aslında içinde hepsi var; bir bilgisayar, bir fotoğraf makinası, birçok işe yarıyor. Dolayısıyla biz bunu geriye saramayız. Çocuklarımız daha da ileri çağlar yaşayacaklar bununla ilgili ve teknoloji çok dev adımlarla hayatımızı etkiliyor.

Şimdi, bizim öyle bir denge kurmamız lazım ki faydalı yönlerini alacağımız, çocuklarımıza da eğitim alanında ilk önce eğitimle ve beraberinde ebeveynlere o faydalı tarafını nasıl sağlayabilirler, bunu vereceğimiz... Bu da yine kurallar dizini içinde olacak, doğru bir sistemle, doğru bir müfredatla olacak. Tabii ki kötü taraflarından sakınalım ama şunu görüyorum: Doğrudan kötü taraflarından sakınmak olarak bakıyoruz. Bunu da ben bizim Komisyon dengemizi bozabilecek bir durum olarak hissediyorum. Bu dengeyi doğru kurarak biz nasıl bir müfredat önerebiliriz Millî Eğitim Bakanlığımıza? Bu, tek bir bakanlığı ilgilendiren bir konu değil, çok kompleks, çok multidisipliner bir konu. Bu konuyla ilgili sizin görüşlerinizi de yine merak ediyorum.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Teşekkürler.

Öncelikle yapay zekâya karşı olmamı şey algılamayın çünkü ben 70 yaşına geldim ve iki tel sinapsım kaldı, o sinapsların buluşması için göbeğimi çatlatıyorum zaten, onları teslim edemeyeceğim yani aklımı emanet edemeyeceğim yapay zekâya, onun için ona karşıyım ama neler yapabileceğini biliyorum. Tabii, olumlu yanlarından bahsetmek çok kolay yani muhteşem bir teknoloji fakat bunu olumlu olarak nerede kullanacaksınız? Şimdi, devamlı eleştiren tarafta olmak istemiyorum. Adama derler yani "Bu kadar eleştireceksen milletvekili olsaydın, ne diye bu işi yapıyorsun?" Gitmişim, rahat rahat hocalık yapmışım yıllarca, hiçbir şeyde çalışmamışım, eleştirmesi kolay. Eleştirmesi kolay ama şimdi gel de eleştirme. Ben bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi diye 1998'de kullanılan bir bölümünden mezun oldum. Yani yükseköğretimin içini, ıçığını cıçığını bilirim ben. Onun için, kendi bölümümde, bu bölümde... Bu bölümlerde yıllarca alımlar alınmadı, mezunlar... Şu anda geldiğimiz nokta sanki tamamen buranın suçuymuş gibi oraya... Hâlbuki biz buna önem vermedik, bilgisayar öğretmenlerine önem vermedik. Hâlbuki bu yıl dijital çağı ve 21'inci yüzyılı bizim şahlandırmamız lazımdı bu kadar yetiştirdiğimiz elemanlarla. Ben öyle diyorum, bunları ipin ucundan zor kurtardım Sayın Vekilim. Allah bana bir şans verdi, Cumhurbaşkanının masasında oturdum bir Öğretmenler Günü'nde ve Cumhurbaşkanının da bilmediği bir konuyu oraya getirip de Türkiye'de binlerce insanın hayatına dokunduk. Allah razı olsun, inandı bana ve düzelttik yasayı, YÖK'ün bir yasasını. Yani bu çocuklar, binlerce çocuk aç susuz kalacaktı, o kadar önem verilmiyor yani yoksa biz de bunlarla uğraşırız. Etik çalıştır, TÜBİTAK'tan burslar al, bunların hepsini yaptık ama maalesef, sistem buna izin vermiyor. Bakın, bütün sistemler... O yansıma ağrısını boşuna anlatmıyorum yani yansıma sistemleri aynı şeyde çalışmadıkça, aynı ilaçtan etkilenmedikçe olmuyor. Biz burada başka bir konu çalışıyoruz, orada orası başka bir konu çalışıyor, YÖK eğitim fakültelerini kapatıyor, Millî Eğitim akademileri açıyor. Kimin niye, ne yaptığını bilmiyoruz, içinde hesabımız yok. Bilgisayar öğretmenlerinin niye atanmadığına dair bir bilğim yok. Afaki de konuşmak istemiyorum, belki ihtiyaç yoktur ama bunları güzel yerleştirmek için her bir bölüme, bir fakültenin her tarafının teknoloji hocasıyla donanması lazım. Bakın, yapay zekâ bölümünü açıyoruz, içerdeki hocanın yapay zekâdan haberi yok. Yani burada biz bizyiz, onun için konuşuyorum şu anda. Yani içindeki hocanın yapay zekânın ne olduğundan haberi yok.

Şimdi, bunlar olurken de ben değiştirebileceğim şeyler üzerinde konuşurum, değiştiremeyeceğim şeylere hiç kafa yormam; ben bunları değiştiremiyorum. İnternet kafeler için yıllarca ben düdüğ çaldım, her İçişleri Bakanına çıktım "Bu internet kafeleri kapatmayın, biz geniş bir ülkeyiz. Bu internet kafeleri güzel yerlere getirelim. Mavi bayraklı internet kafe..." diye konuştum. Ben çok denendim, sınıandım, artık yoruldum. Onun için değiştirebileceğim şeylerle uğraşıyorum.

Benim çocuğum işitme engelli, bana dediler ki: "Kaç desibelmiş kaybı?" Ne bileyim kaç desibel? "A, bilmiyor musun?" Bilsem ne olacak, değiştirebilecek miyim desibelini? Onun yerine ben çocuğuma olmadık eğitimi verdim ve yol aldım. Değiştirebileceğimiz şeylerle uğraşalım yani ben değiştirebileceğim şeyleri konuşuyorum.

Bana bugün bir izin verseler, beni bu işlerin başına getirseler benim yapacağım şeyler belli. Ha, şimdi böyle diyorsun, peki sana izin verecek mi alttaki bürokrat, oradaki bürokrat sana yapman için izin verecek mi? Yok, vermeyecek, bunlar sadece hayalde kalacak. Onun için ben ömrüm oldukça, son nefesime kadar aileler ve çocuk üzerinde konuşacağım.

Yani bu konuda, benim suç konusunda fazla bilğim yok. Ben şu anda Enstitü Sosyalde yarım zamanlı danışmanlık yapıyorum İstanbul'da ve orada bu suça itilen çocuklarla ilgili çok güzel bir toplantı yapıldı. Var mıydı acaba Komisyondan kimse?

5. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben vardım.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Ben sizi oradan tanıyorum o zaman. Ne güzel bir toplantıydı Sayın Başkanım.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok iyiydi, evet.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Muhteşem yani Enstitü Sosyal yaptığı her şeyi güzel yapıyor. Hiç bilmeden gelip, bilgilenip çıktım ben o toplantıdan ve sonunda çok parmak kaldırdım, İpek Hanım söz vermedi, teşekkür edecektim katılımcılara. Ben orada öğrendim bu çocuk şubelerini, suçları falan. Ama bir çocuğun suça itilmemesi için gerekli pedagojik koşulları biliyorum, gerekli aile koşullarını biliyorum ve onları konuşmayı tercih ediyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Müdürüm, sizin cevabınız varsa hemen alalım lütfen.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Yasal değişikliklerle alakalı söyleyeyim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben de onu soracaktım.

Bir de şöyle; Sayın Vekilimin sorusuyla aynı şeyi düşündüğüm için: Siz de "Sizin tıkanırdığınız noktalar nelerdir? Neyi biz açarsak sizin eliniz rahatlar?"ı da ekleyerek söylerseniz...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Şimdi, şöyle söyleyeyim: Bizim alanla alakalı daha önce de... Biz çocuğa karşı işlenen suçlarda bütün cezaların artırılmasını istiyoruz. Bununla alakalı...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Çocuğa karşı işlenen...

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Çocuğa karşı işlenen suçlarda. Çocuğa karşı işlenen suçlarda bizim bakmış olduğumuz müstehcenlik, müstehcen görüntülerin yayınlanması, bunlarla alakalı teknik izleme, dinleme ve diğer hususların da kanunumuza eklenmesi talebimiz var ki biz rahatça bunların -hocamın da bahsettiği gibi, bazı alt gruplar var, gizli gruplar var- yayımlandığı, gezildiği yerlere, bunlara kanuni bir şekilde, rahat bir şekilde girerek buradan delil elde edebilelim ve eğer mağdur olan Türk vatandaşı varsa, çocuğumuz varsa bunu da oradan kurtaralım ve şüphelileri de adalete teslim edelim. Bizim en baştaki şeyimiz bu.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Bu noktada bir esneklik sorunu ya da böyle, esneklikten ziyade bir ataklık sorunu yaşıyor musunuz? Hani, mekanizma biraz... Bize şu ana kadar, işte BTK'den gelen, diğer birimlerden gelenlerin aksettirdiği, mekanizmanın çok yavaş yürüdüğüne dair. Ben de bir internet kullanıcısı olarak bunu kendim de yaşıyorum. İşte, mahkeme süreçleri falan, suç duyurusu, bir sürü bariyer var. Yani böyle süreci biraz hızlandıracak, daha esnek bir hâle getirilecek bir öneriniz var mı?

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Şimdi, yeni çıkan Dolandırıcılıkla Mücadele Kanunu'nda süreler mesela kısaltıldı, birimlerin, talep üzerine kurumların vereceği cevaplar ancak bazı şeylerde, dediğiniz gibi, süreler çok uzun ve cevaplar da geç geliyor ve bize zaten bir gün içerisinde gelmesi lazım ki suç sürekliliğinin -maksimum o da- bitirilmesi lazım. Bazı telekomünikasyon kuruluşlarından IP taleplerimiz oluyor, IP'nin abone bilgisi. Bunlar şimdi -teknik olacak ama- "Not IP" dediğimiz bir protokole çıkıyor. "Not IP" protokolüne çıkınca bize tekrar yazıyorlar "Bu 'not.'" Biz tekrar yazıyoruz "Not'daysa da bütün kullanıcıları ver bize." Zaman geçiyor, geçiyor...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - "Bulunamadı." deyip üzeri örtülebiliyor mesela.

EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ SİBER SUÇLARLA MÜCADELE DAİRE BAŞKANLIĞI BİLİŞİM SUÇLARI VE ÇEVİRİM İÇİ DOLANDIRICILIKLA MÜCADELE ŞUBE MÜDÜRÜ ERDEN ŞAHİN - Bazı şeylerde, gerçekten... Şöyle söyleyeyim: Bir şahsı şüphe üzerine... Mesela 3 şüpheliniz var, bunlardan biri olabilir diye düşünüyorsunuz ama net emin değilsiniz. En güzeli orada işlem yapmamaktır. Haksız bir yere masum birine ceza vermektense, ceza almasını sağlamaktansa özellikle çocuk suçlarında -aile ve sosyal olarak da vatandaş kendini kötü hissedeceği için- net olmamız lazım bu konularda. IP'nin net şüpheliye çıkması lazım. Bu süreçler ne yazık ki uzun. Bilgi taleplerini yapıyoruz, işte uluslararası kurum, kuruluşlardan da bilgi taleplerinde de bulunuyoruz, onlardan bize birkaç günde bazen cevap geliyor ama bizim ülkemizdeki kurumlardan bize birkaç haftada cevap gelebiliyor; böyle sıkıntımız var efendim.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, teşekkür ederiz.

Başka soru ya da söz talebi olan var mı sayın vekillerimizden? Yoksa ben birkaç şey söyleyeceğim.

Peki, ben de çok teşekkür ediyorum hem sayın hocama hem sayın müdürümüze. Benim de bazı sorularım var, notlar almıştım.

Ben kıymetli hocama şunu sormak istiyorum, aslında toplantı öncesinde de konuştuğumuz konuyu gündeme getireceğim: Yani ben aslında dijital risk faktörlerini düşününce farklı farklı riskler var ama şunu düşünmeye başladım: Yani çocukların mesela internet ortamında çok zaman geçirmesi de tabii ki bir problem, bağımlılık ya da işte da fiziksel olarak inaktif olması vesaire, bir sürü problem var ama bir de bir şeyin, bir girdabın içine giriyor gibi hissediyorum ben çocukları; sadece çocukları değil, büyükleri de yani hepimizi. Kültürel bir değişimi de yaşadığımızı fark ediyorum. Daha önceki Komisyon toplantılarımızda da bahsettim "Bu suçlar artık Amerikanlaşıyor." diyorum kendimce bir tabirle, çok korkunç suç tipleri çıkmaya başladı karşımıza. Yani bizim çocukken hiç tahayyül edemeyeceğimiz şeylerin çocuklar faili oluyor. Yani mesela birkaç kişiyi aynı anda işte bıçaklamak, öldürmek. Yani Amerika'daki bu "...6 gibi olayların, şeylerin sanki ön semptomları gibi. Bana öyle geliyor ki yani şu ana kadar tartıştığımız risk faktörlerinin en korkuncu bu dijital mecralar ve dijital alanlar. Siz bu konuda hemfikir misiniz? Yani, bu konuda ne yapmak lazım? Bir taraftan, işte bir

6. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.

şeyler yapmaya, bazı inisiyatifler almaya çalışınca hemen sansürcü olarak etiketleniyorsunuz. Ne bileyim Netflix falan filan gibi işte bir sürü şeylerde birçok tartışma çıktı. Hâlbuki bu mecraların aslında ne kadar korkunç şantaj çetelerinin elinde olduğunu falan da öğrendik, biraz yeni bir uyanış dönemine de geçtik son zamanlardaki gelişmelerle. Yani hakikaten ne yapacağımızı şaşırılmış durumdayız. Koruyucu en büyük mekanizmamızın da aile olduğunu düşünüyorum. Yani şu ana kadar birçok uzman ve kurum dinledik yani geldiğim en büyük risk faktörü dijital mecralar. Hani siz dediniz ya, eskiden biz çalışırken köylerden işte birileri geliyordu, bilgediler, bilgili değillerdi, bir şekilde çocuğu büyütüyorlardı. Şimdi çocuklarımızı korkunç çetelerin yönettiği korkunç dijital alanlar, girdaplar büyütüyor. Yani en koruyucu mekanizmanın da aile, ikincil olarak da okul olduğunu düşünüyorum. Sizin bu konudaki görüşlerinizi, önleyici neler yapılabilir... Dijital alanda şu anda, biliyorsunuz, yasal yeni bir inisiyatif var, 15 yaşın altına sosyal medya yasaklanacak. Yani çok ütöpik bir şey de söyleyebilirim ama 15 yaşın altına acaba akıllı telefon da yasaklanmalı mı mesela, bunu tartışan ülkeler var mı? Yani çocuğun güvenliği için iletişimi temin edecek tabii ki bir telefonu olsun da...

Bir de şunu söylemek isterim: İngiltere örneğini dinledik burada, suça bulaşan çocukların telefon ya da işte diğer dijital aygıtlarının "...7sinin saklanması zorunlu kılan bir yasal mevzuatları var. Yani mesela, biz giriyoruz bazı suçlarda, bakıyoruz, çocuk telefonunu silmiş; belki bunun büyüklerde de olması gerekiyor, çocuğa özel bir durum tabii ki değil. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Çünkü böyle bir etik kaygılar da var. Biz bir taraftan diyoruz ki kurumlar birbirleriyle veri paylaşmıyor çünkü diyorlar ki kişisel bilgilerin korunması gerekiyor. Fakat bazen de bu kurumların paylaşmadığı bilgiler sonucu bir etik kaygıyı giderirken çok daha korkunç etik kaygılar ortaya çıkabiliyor; o çocuğu kaybedebiliyoruz, hatta bir cana kıyabiliyor vesaire vesaire. Bu konularla ilgili toparlayıcı yorumlarınız ve cevaplarınız olursa çok memnun oluruz.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Sayın Vekilim, çok güzel öngörüleriniz var, hepsine katılıyorum, katılmamak mümkün değil ama dediğimiz gibi, bizim değiştirebileceklerimizle uğraşmamız, oraya odaklanmamız lazım.

Şimdi, biz Amerikanlaştık tabii. Dediğim gibi, önce o cahil kadınların elinde bizim çocuklarımız görgüyü bıraktılar, adabı bıraktılar yani birtakım höt zöt çocuklar hâline geldi. Sonra biz, Amerikalılara uyduk, çocukları bıraktık, çocuklar kontrollerini, sınırlarını da bitirdiler. Çocuklar bu şeylerin başına geçtikten sonra, tabii TRT döneminde büyüyen çocuklar sansürlüydü, TRT'yle büyüdük biz yani. Ama şimdi baktığınız zaman, Amerika milleti, İngiliz milleti de çok rahat küfredeler. Yani o kadar rahat ki mesela biz arkadaş ortamında öyle küfredemeyiz. Yani onlar arkadaşlarıyla beraberken çok... Yani yabancılarla birlikte çok oldum, biliyorum.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - İki kelimenin biri küfür ve bu bize de bulaştı.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Her lafının başı küfürle başlar, şimdi bizimkiler öyle oldular, aynı şekilde, onları izleye izleye... Bakın, bir dolu şey var, diyorlar ki: Her gün bulduğunuz 5 kişinin ortalamasıdır. Bu çocukların her gün bulduğu 4 kişi değilse de 1 kişi burada, burası 1 kişi. Bu çocuklar küfürleri leblebi gibi harcıyorlar. Ben böyle utanıyorum yani; kızı, erkeği; trenle gidip geliyorum her yere, trendeki küfürler. Ya, biz o toplum değiliz, onların böyle küfürlerini... Mesela, onların Cumhurbaşkanı bile küfrediyor, başkalarının yanında küfrediyor çünkü onların toplumu kaldırıyor öyle bir şeyi. Yani bizim Cumhurbaşkanımız öyle bir küfretse biz kendimizi nasıl hissederiz yani düşünün. Çok farkımız var ama burası ele geçirilmiş durumda, Amerikanlaşmış vaziyetteyiz bir dolu yerde. Bunlar o zaman ne oluyor? Çiğ duruyor bizim toplumumuzda, rahatsız edici duruyor. Yani aynı toplum da olsak... Ayağını çocuklar masaların üzerine koyarlar Amerikan filmlerinde, biz bunu görmedik, biz öğretmenden sakınmayı gördük. Bizim toplumumuz böyle güzeldi, büyüğümüzü sayıp küçüğümüzü sevmeye büyüdük biz. Şimdi, o toplum böyle yapınca dejenere oluyor tabii, yozlaşıyor çünkü yakışmıyor yaptığı. Yaptığı, kendinin içinde büyüdüğü bir toplumun özellikleri değil ki üzerinde sırtıyor o şey yani. Bir şeyi değiştirirsiniz, giydirirsiniz, o kıyafet onun üstünde sırtır ya yani onun gibi sırtıyor ve bizi de rahatsız ediyor. Şimdi, ben diyorum: Biz, bezelye prenses olduk. O meşhur masal vardır ya hani "Ben prensesi bulacağım, oğlumu onunla evlendireceğim." diyen kraliçe 7 kat yatağın altına bezelye koyar, kızlar yatar kalkar "Oo, çok rahat." Bir gün birisi gelir, der ki: "Ben uyudum, teşekkür ederim ama bir şey sırtıma battı durdu, böyle küçük." deyince anlar ki o, prenses. Şimdi, biz hepimiz bezelye prenses olduk, hepimizi rahatsız ediyor toplumda bir dolu şey yani hepimiz rahatsız olmaya başladık. Bir başkası normal karşılıyor "Sen burada neye taktın şimdi?" diyor "Ama böyle olmaması lazım." diyorsun. Yani yaşım büyük olduğu için değil, benim kızlarımı da rahatsız ediyor aynı şey. Yani onların yaşı daha küçük, daha gençler, bana bakarak daha modernler ama onları da rahatsız ediyor "Bu ne biçim şey böyle?" diye ama onlar da beş gün girsin, onlara da olur. Yani çocuklar küçükken...

Ben şunu şiar edinmişimdir hep: Özgürlük üzerine en büyük yazar kimdir? John Stuart Mill; yazmış, "Özgürlük Üzerine" diye şöyle bir kitabı var, orada diyor ki: "17 yaşın altına gelince -çocuğa gelince-özgürlük biter." Çocuğu kontrol etmek... Özgürlük değildir yani çocuğu rahat bırakmak özgürlük değildir. Çocuğunu kontrol edeceksin, çocuğun arkasından dolaşılacak. Niye 17 yaş konmuş yani?

Şimdi, mesela bir dolu şeylerde rahatsız oluyoruz. Torunlarımız olduğu için bir dolu şeyi onlarla beraber yeniden izliyorum. Vallahi bir din dersi kitapları var, o din dersi kitabından kimse dinini öğrenemez; kusura bakmayın. 11 yaşındaki çocuğa yani 11 yaşında, daha yaşamadığı, akil baliğ olmadığı, vücudun ona yaşatmadığı şeylerin abdestini öğretiyor. E, durun daha, bir durun yani bir yerde bir mola verin. Yani "Bütününü öğreteceğim, sınavda soracağım." diye, böyle olmaz.

Ben mesela değer eğitimine de karşıyım; değer eğitimi verilmez, yaşanır yani aileden...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Yaşanarak öğrenilir.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Yani "Boydan olmaz, soydan olur." dedikleri yani ailede görececek ki çocuk içselleştirecek. 8-9 yaşındaki çocuğu oturtup da "Hadi gelin, bugün merhamet nasıl edilir, onu öğreteceğiz. Komşunuza, şuna, bunu alın." demekle olmaz. O çocuğa onu vermek için annenin 10 tane komşuya bir şey vermiş olması lazım ki o çocukta merhamet duygusu oluşsun. Öyle, bunlar değerler. Tolerans... Öyle şey değil. O çocuğun annesinin kendilerinin seviyesinden aşağıda birine "Olur." dediğini görmüş olması lazım, babasının kendi sınıflarına uymayan birisini evine alıp beslemesi lazım o çocuğun tolerans ve farklılaşmayı öğrenmesi için. Öyle kolay değil bunlar yani.

7. Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan bir kelime ifade edildi.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hocam, okullarımızı disiplinsiz buluyor musunuz?
PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Çok, çok.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Mesela bu aşırı özgürlükçü, öğrenci odaklı eğitim yaklaşımını nasıl buluyorsunuz? Benim gözlemim bu yönde. Şunu söyleyeyim: Mesela, biz öğrenciyken saçımızı iki örmek zorundaydık. Mesela bizim çılgınlıklarımız, işte, saçımızı arkadan toplamaktı yani disiplin suçu olarak. Yani o zaman bir şeyi aşıyorduk ama zararsız bir şey yapıyorduk; sonuçta delikanlıyız yani çocuğuz, genciz, biraz da otoriteye karşı bir şeyler yapma ihtiyacını küçük şeylerle tatmin edebiliyorduk. Şimdi, mesela, bu okul formalarımız... Mesela ben Çamlıca Kız Lisesi mezunuyum; müdire hanım şöyle bir dolanırdı bizim Çamlıca Kız Lisesinin bahçesinde, hepimiz böyle askerî disipline girerdik. Daha sonra mezun olduğum okula gittim, gerçekten tanıyamadım; herkes eşofman gibi bir şey, saçlar...

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Sınır olmayan yerde yozlaşma çok çabuk gidiyor maalesef.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Hani, böyle biraz muhafazakâr olmak aslında iyi bir şey mi diye de sormadan edemiyorum yani.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Şimdi, şöyle bir şey: Muhafazakâr olmak iyi bir şeydir.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Gelenekçi olmak.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Yani gelenekçi olmak iyi bir şeydir. Ben nice "muhafazakâr" diye adlandırılan insan gördüm, hiçbirisi ne muhafazakârdı ne edepliydi, adaplıydı. Yani onlara "muhafazakâr" denmesi beni üzer ama ben muhafazakârim; ben geleneğime, atama, aileme, memleketime, vatanıma saygılıyım. Bu vatanı üzecek herhangi bir konuda karar alma durumunda olmadım hiçbir zaman yani. Vatansverim çünkü ben 9 yaşında babasını kaybetmiş, annesinin üç aylık maaşıyla okumuş bir çocuğum yani benim bu devlete çok borcum var, ben bunların karşılığını vereceğim.

Kıbrıs'ta yeni bir konuşmada onu söyledim: Eğer veliler okulları düzgün hâle getirmek istiyorlarsa önce kendilerini zapt edecek. Mesela, bir okulda "Benim çocuğumun yanında telefon götürmesi lazım, kendisini rahat hissetmiyor." diyor. Sen "Çocuğumun telefon götürmesi lazım." yerine başka bir yaklaşım belirlesen. Demin Sayın Vekilime de söyleyecektim aynı şeyi. Hocam, mesela şunu talep etmiyor veliler; diyecek ki zorbalık için: "Her teneffüste her koridorda 2 öğretmeniniz mutlaka duracak orada fiziksel bir şey olmadığını görmek için." Bunu demiyor, bunu talep etmiyor. Neymiş? Bilgi için, ya cep telefonu yardımcı olmaz ki, aksine düşman kazanıyor. Sen bunu itibar nesnesi hâline getirdiğin için bunu alamayan çocuk düşman oluyor ve zorbalığa başlıyor. Bunu yapmak yerine veliler -o kadar para veriliyor bu özel okullara, devlet okullarına- yani bu şartı koysun. Getirsin Millî Eğitim, desin ki: "Her koridorda, her teneffüste 2 öğretmen nöbetçi." Böyle, dolu öğretmenimiz var Allah'a şükür. Yani, hiçbir şey yapamazsan, bir müstahdem tayin edersin; yine o koridorda bir önleyicidir yani. Bunlar yapılamayacak şeyler değil, bunlar yapılamayınca ben üzülüyorum. Yapılamayacak şeyleri, zaten tamam çıkaramıyorsunuz, kanun elvermiyor, kanunun bilemem nasıl çıktığını ama 17 yaşından aşağı çocukları korumak için yapılacak bir sosyal medya düzenlemesinin, yani, bizi rahatsız etmesi de beni rahatsız ediyor açıkçası.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Evet, "17." diyorsunuz. Aslında yasa teklifi 15 altını...

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - 17.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - 17'yi mi öneriyorsunuz? Ben de 17'ye daha yakıным.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - 17'yi daha rahat buluyorum çünkü ben şunu diyorum çocuğun ön bloğu ile arka blok buluşmadıktan sonra o çocuğu zapt edemezsin, zor. Çok çabuk kayar her şeye.

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Belki bu konuda da bir öneri vermek gerekebilir yasa için.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Aman ortalığı bulandırmayalım da şimdi. Onlar "15." dedilerse 15'te kessinler, ben ona razıyım. Yani ne işi var çocuğun sosyal medyayla, ne işleri var?

Demim bir şey söylemişti mesela Sayın Vekilimiz: "Hangi oyunu en zararlı görüyorsunuz?" diye. Şahin Hocam da bilebilir belki. Mesela benim torunlarım çok kızıyorlar bana. Bugün Büyük Millet Meclisine geleceğim dedim "Anneanne, lütfen söyle, Roblox'u açsınlar." Yani en büyük temennileri o benim torunlarımın ama Roblox'da dönen olayları ben onlara nasıl anlatayım; bekliyorum büyüsünler. 13 yaşından önce cep telefonu yok, ailece öyle karar aldık. Bu maddiyatla ilgili bir şey değil, bu ahlakıyla ilgili bir şey, beyniyle ilgili bir şey; bu algoritmaların içine atmaya ne gerek var.

Mesela Amerikalı bir motivasyon konuşmacısı var, Gerd Leonhard Hoca, Almanya'da şundan bahsediyor: Doğa yoksunluğu sendromu. Bizim çocuklarımızın da hepsi doğa yoksunluğu sendromu yaşıyorlar. Dağa gidiyorlar kayak yapmaya, ellerinde cep telefonu; denize gidiyorlar yüzmeye, ellerinde cep telefonu. Doğadan bihaberler, bahçedeki çiçekten, hayvanın nasıl ses çıkararak neye davet etmek istediğinden, öten ağustos böceğinden, hiçbirinden habersiz bu çocuklar. Yani bizde de var doğa yoksunluğu, adını koymadık sadece.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Hocam, o kadar da değil ama ya, yapmayın şimdi.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Var Hocam, inanın var.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Hayvan sevgimiz çocuklarla büyüdü.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Sizden dolayı büyümüşür Hocam.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Işıklara riayetimiz çocuklarla; mesela benim çocuğumun yanında sarı ışıkta geçtiğim zaman "Baba, niye sarı ışıkta geçtin?" diyor ya da bir köpeği gördüğü zaman "Niye ona bir şey vermedin?" ya da "Niye bagajında yem taşıyorsun? Onlara verirsin." diyor. Çocuklar çok hassas aslında.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Sizden dolayı.

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Birtakım paradokslar var tabii ama...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Ben de çok hayvansverdim küçükken de ama kızımınla birlikte daha farkındalığım arttı.

Hocam, dediniz ya "Okullarda değer eğitimi..." Ben de çok karşıyım yani bir müfredatla değer eğitimi verileceğini düşünmüyorum. O okulun ikliminin değerler eğitimi vermesi gerektiğini düşünüyorum. Yani gönüllülük projeleri, işte belki

hayvanseverlik projeleri ya da işte fakir fukaraya yardım projeleri vesaireyle bunun fiilen yapılması gerektiğini düşünüyorum. Millî Eğitim Bakanlığımızla da Bakanımızla da görüşeceğiz, böyle faaliyetler var zaten.

PROF. DR. HATİCE FERHAN ODABAŞI - Çocuklarınızda olan her şey sizden ötürü, siz seviyorsunuzdur, ondan seviyorlardır; sizden görmüşlerdir bir hayvanı beslediğinizi, ondan ötürü onlar da aynı şeye dikkat ediyorlardır. Yıllardır şikâyet edersiniz çocuklara "Sakin çocuklar, dışarıya çöp atmayın." diye, ondan sonra haddinize mi düşmüş onların yanında dışarıya bir şey atmak. Yani çocuğa ne öğretirseniz çocuk onu alır, onunla büyür.

Ben böyle örnekli konuşmayı çok seviyorum akılda kalıcılık açısından, ailede ne var diye. Bizim yanımıza bir çocuk taşındı annesiyle ve babası yok, benim çocuklar da ha bire şunu anlatıyorlar: "Babam bizi bu hafta sonu pikniğe götürmüştü, orada şöyle yaptık, babam dedi ki..." Şimdi, ben de babasız büyüdüğüm için rahatsız oluyorum, çocuk da üzülür diye karşıdan kızların ikisine şöyle işaret ettim, böyle yaptım. Bu işareti hiç kullanmamışım o zamana kadar Sayın Vekilim. Bu işareti böyle yapınca "Anne, niye böyle böyle yapıyorsun?" dediler bana. Bunu kullandıysanız bilirler, bu işareti, kodlamayı yani bu kadar basit mesele, sizden dolayı yapar çocuklarınız.

"Asil azmaz, bal kokmaz." diye bir Kayseri atasözüyle bunu bitirelim ama aile, aile, aile...

BAŞKAN MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT - Peki, çok çok teşekkür ediyoruz Kıymetli Hocam ve Sayın Emniyet Müdürümüz, sağ olun.

Toplantıda başka bir soru, görüş talebi olmadığına göre kapatabiliriz toplantımızı.

Kapanma Saati: 15.36